

ХМЕЛЬКОВА Джаміля Валіуллівна,
вчитель мови гінді,
Київська гімназія східних мов № 1,
(м. Київ, Україна)

НАВЧАННЯ МОВИ ГІНДІ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

З 1992 року у Київській гімназії-інтернаті східних мов № 1 (нині Київська гімназія східних мов №1) запроваджено навчання мови гінді учнів 1-11 класів за авторськими навчальними програмами, посібниками, підручниками. Заклад освіти - колективний член товариства дружби «Україна - Індія» з 1993 року. Вчителі мови гінді К. Довбня, О. Борділовська, Є. Реутов, М. Дуднік, Д. Хмелькова на різних етапах навчання мови гінді стали першопроходцями в організації іншомовної освіти в Україні засобами мови гінді.

Окремі аспекти історії Індії, індійської культури досліджують науковці Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, члени асоціації індологів України, Центру мови гінді та індійської літератури КНУ імені Тараса Шевченка (Ю. Ботвінкін, О. Борділовська, М. Боярин, Д. Бурба, С. Грицай, М. Дудник, Ю. Завгородній, С. Капранов, Д. Наливайко, С.І. Наливайко, С. С. Наливайко, О. Лукаш та інші).

У методиці навчання мови гінді вчителі використовують дослідження засад іншомовної освіти вітчизняних науковців - К. Довбні, Я. Кодлюк, С. Ніколаєвої, О. Палій, Л. Пайової, О. Пасічник, О. Пасічника, В. Плахотника, В. Редька, Г. Чекань та інших. Предметом навчання мови гінді є не лише власне мова, але й культура народу-носія мови,

етнонаціональних цінностей індусів, а також певні мовні, лінгвокраїнознавчі та країнознавчі знання.

Мова гінді належить до індоєвропейської мовної сім'ї індоарійської групи підгрупи гіндустані. Це державна мова цієї Індія, нею розмовляють на всій території Індії. Мова гінді користується складовим письмом, в основу якого покладено санскритську абетку деванагарі - пізню форму давнього письма брахмі, упорядковану за артикуляційним принципом [1, с. 28].

Існують дві головні діалектні групи мови гінді, які мають структурні відмінності - західну (кхарі болі, харіяні, брадж, канауджі і бунделі) та східну (авадгі, багхелі та чхаттісархі). У широкому розумінні поняття «гінді» охоплено також групи споріднених територіальних діалектів та мов: біхарі (бгоджпурі, майтхелі, магадхі, раджастані (марварі, меварі, малві та ін.) і пахарі (кумаоні, гархвалі, гімачалі та ін.) [Там само].

Учитель має пам'ятати, що в мові гінді дуже навантажена система лексико-граматичних класів, яка має складну взаємодію із синтаксисом. Значення слова та його вживання не завжди можна з'ясувати за його лексико-граматичною формою, тому що гінді не є чітко визначеною флективною мовою. У мові гінді інколи одне й те саме слово без будь-яких змін його форми може вживатися як різні частини мови. Неспроможність визначити деякі частини мови ускладнює розуміння речення та його переклад. Мова гінді як східна мова має свої особливості, які суттєво відрізняють її від слов'янських та європейських мов. Системні відмінності мови гінді потребують особливої побудови курсу, а тому навчальна програма і обсяг навчання цієї східної мови у гімназії має складатися з урахуванням цих особливостей.

Розуміння культури індійського народу, мова якого вивчається, підвищує зацікавленість у здобутті іншомовної освіти.

У спілкуванні між людьми велику роль має взаємоповага, доброзичливість та толерантність. Отже, дуже важливу роль у вивченні іноземної мови займає набуття культурологічної компетентності (компоненти: когнітивний, діяльнісний, мотиваційний, особистісно-оцінювальний, емпатичний) [4, с. 159].

Демонструючи свою обізнаність в історії, культурі та традиціях співрозмовника, проявляючи свою толерантність щодо можливих відмінностей світогляду, ми демонструємо і свою повагу, що звісно має свій позитивний вплив на стосунки між окремими людьми та країнами взагалі. Дослідник Ю. Пассов виокремлює три групи здібностей для навчання мови: здібність до пізнавальної діяльності, здібність до емоційно-оцінної діяльності, здібність виконувати продуктивні та репродуктивні мовленнєві дії [4, с. 58].

Навчання іншомовного спілкування може здійснюватися лише за умови певного рівня сформованості культурологічної компетентності, що є продуктом діалогу культур [4, с. 56]. У сучасній шкільній іншомовній освіті компонентний склад культурологічної компетентності як стандартний модуль ще остаточно не оформився, оскільки продовжує бути предметом наукових суперечок і дискусій.

На думку В. Сафонова, концепція культурологічної компетентності, передбачає залучення людини до загальнокультурного світу цінностей, де вона зможе реалізувати себе в майбутній професійній діяльності: з вузької сфери навчальних ситуацій вона виходить на широкий простір культури [4, с. 57]. Формування та розвиток культурологічних знань у здобувачів освіти у процесі використання інформаційно-телекомунікаційних технологій на уроках мови гінді, сприяє вихованню в них культури успішного спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому світі; формуванню ціннісних орієнтацій; позитивного ставлення до мови гінді, культури індійського народу і таких рис характеру, як доброзичливість, толерантність, формування позитивної Я-концепції та саморозвитку.

Навчання мови гінді - складова педагогічної системи іншомовної освіти в гімназії, спрямована формування таких особистостей, які сприймають себе не лише у ролі представників однієї певної культури, а й у ролі громадян світу, що усвідомлюють свою

значущість і відповідальність у глобальних загальнолюдських процесах, що відбуваються в Україні та світі.

Література

1. Концепція навчання східних мов у Київській гімназії східних мов № 1. Київ: Енергія плюс, 2007. С. 28-37.
2. Левицький Ю.-М. Мови світу: енциклопедичний довідник. Львів: Вид-во отців Василян «Місіонер», 1998. С. 77-79.